

KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMLERİNDE MESLEK ETİĞİ DERSİ VE GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN ASSESSMENT ON THE COURSE OF PROFESSIONAL ETHICS COURSE AND ITS NECESSITY IN DEPARTMENTS OF PUBLIC ADMINISTRATION

Ali Fuat GÖKÇE¹

Öz

Meslek grupları insanların ihtiyaç duyduğu her tür mal ve hizmet üretimini karşılamak amacıyla oluşmuştur. Bu meslek grupları süreç içinde örgütlenmiş ve kendilerine özgü ilkeler belirlemiştir. Bu ilkeler arasında etik- ahlaki değerler ön plana çıkmıştır.

Kamu yönetimi çalışanları da bir meslek grubunu oluşturmaktadır. Kamu çalışanları merkezi yönetim ve yerel yönetimler olarak genel ve mahalli hizmetleri sunmakla görevlidir. Bu görevlerini yerine getirirken devleti temsil etmektedir. Kamu çalışanlarının olumlu ve olumsuz bütün davranışları devletle özdeşleştirilmektedir. Dolayısıyla kamu çalışanlarının etik kurallara aykırı hareket etmemesi gerekmektedir.

Kamu yönetimi bölümlerinin amaçlarında genel olarak “kamu ve özel sektörde istihdam edilir” cümlesi mevcuttur. Dolayısıyla, kamusal alanın insan kaynaklarından biri olan kamu yönetimi bölümleri öğrencilerinin etik kuralları benimsemiş ve özümsemiş olarak mezun olması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, kamu yönetimi bölümlerinde “meslek etiği” konusunun zorunlu ders olarak kataloglarda yer alması gerekliliği açıklanmıştır. Bu doğrultuda kuramsal olarak etik konusu incelendikten sonra kamu yönetimi bölümünde mesleki etik dersinin hangi dönemde yer almasının nedenleri açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Mesleki Etik, Kamu Yönetimi, Eğitim.

Abstract

Occupational groups have been formed the purpose to supply with people's needed all kind of production of goods and services. These occupational groups have been organized and determined own principles in process. Ethic-moral values have come into prominence between these principles

Personnel of public administration also consists of an occupational groups. Public officials are charged with provide general and local services as central administration and local administration. They represent the state while they provide these services. All of positive and negative behaviours of public officials are identified with the state. Therefore, public officials must not behave against ethical values.

In general, there are a sentence stated as “it is employed in public and private sector” on the aim of

¹ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi. afgscem@gmail.com

public administration departments, Therefore, the students of departments of public administration that are one of human resources of public realm must graduate as a person who adopted and digested the ethic values.

In this paper, the necessity of the subject of professional ethic must be as compulsory course in departments of public administrations's academic programs are explained. Accordingly, after the subject of ethic are analysed theoretically, the professional ethic course in departments of public administration's reasons that must be which semester is explained.

Keywords: Ethic, Occupational Ethic, Public Administration, Education.

1. GİRİŞ

Nüfusun artması ve toplumların nicelik ve nitelik bakımından gelişmesi sağlık, eğitim, güvenlik alanında kamusal ve beledi hizmetler gibi birçok hususun düzenli, adil ve eşit bir şekilde yapılmasını beraberinde getirmektedir. Toplumsal düzenin sağlanmasında ve bireylerin günlük hayatının idamesi için ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmetlerin rasyonel bir şekilde bir düzen içinde yürütülmesi için iş bölümüne gidilmiş ve çeşitli meslek kuruluşları ortaya çıkmıştır.

Meslek kuruluşları kendi uzmanlık alanlarında sundukları hizmetlerle bireysel ve toplumsal ihtiyaçların giderilmesini sağlarlar. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde adil, eşit ve hizmetin gerektirdiği standartlarda iş üretmek hem hizmet sunan ve hem de hizmet alan için önemli bir husustur.

Kamu yönetimi çalışanları da sundukları çeşitli kamusal hizmetler ile birer meslek grubu olarak sayılırlar. Kamu yönetiminin hizmet sunan diğer özel yönetim (vakıf, dernek) ve işletme yönetiminden farklı yapıları, amaçları ve görevleri bulunmaktadır. Kamu yönetimleri kar amacı gütmeyen çalışan, devletin zor kullanma gücünü elinde bulunduran hizmet birimleridir. Kamu yönetimlerinin ürettiği hizmetlerin adil, eşit ve hizmetin gerektirdiği şekilde yapılmaması ya da elinde bulunan kamu gücünün kötüye kullanılması bireylerde ve bütün olarak toplumun genelinde olumsuzluklar yaratabilir.

Kamu yönetiminin özellikle yöneticilerin insan kaynağının geneli üniversitelerin kamu yönetimi mezunlarından oluşmaktadır. Diğer çalışanlar ve yöneticilerin bir kısmı ise farklı alanlardaki lisans mezunlarından ya da lise mezunlarından oluşmaktadır. Kamu yöneticilerinin büyük bir kısmının eğitim aldığı kamu yönetimi bölümlerinin eğitim süreci boyunca gerek teorik gerekse de uygulamalı olarak etik değerleri benimsemiş ve öğrenmiş birer birey olarak mezun olması kamusal alandaki hizmetlerin adil, eşit ve standartları ölçüsünde yerine getirilmesini sağlayacaktır.

Bunu sağlayabilmek için öncelikle kamu yönetimi bölümleri öğretim elemanlarına önemli görevler düşmektedir. Ayrıca ders kataloglarının kamu yönetimi odaklı, çağın gereklerine uygun ve özellikle etik değerleri önceleyecek şekilde hazırlanması gerekmektedir. Etik değerlerin öğretilmesi için ders kataloglarında "Meslek etiği" dersinin mutlaka yer alması gerekmektedir.

Bu çalışmada, meslek etiği dersinin kamu yönetimi bölümlerinin ders kataloglarında zorunlu ders olarak yer almasının önemine değinilmiştir. Ayrıca meslek etiği dersinin sekiz yarıyıldan oluşan eğitim-öğretim sürecinde hangi yarıyıldan okutulması üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda kuramsal olarak etik, meslek etiği konularına açıklandıktan sonra meslek etiği dersinin neden zorunlu ders kategorisinde olması gerektiği ve okutulacağı dönem hususunda açıklamalarda bulunulmuştur.

2. ETİK

Her çalışmanın temelini oluşturan kuramsal açıklamaların ilk adımı olarak sözü geçen kavramların ve sözcüklerin anlamlarını ortaya koymak gerekmektedir. Bu maksatla ilk olarak etik sözcüğünün anlamına ve günlük konuşma dilinde etik sözcüğü ile birlikte kullanılan ahlak sözcüğünün anlamlarını açıklamak gerekir. Etik değerleri irdelemek felsefi bir yaklaşımdır. Ahlak ise uygulamaya dönüktür. Etik sözcüğünün kökeni Yunanca töre, gelenek anlamına gelen “ethos” ve ilke, insan davranışı, karakter anlamına gelen ‘Ethikos’ sözcüğüne dayanmaktadır (Kaypak, Bimay, Yılmaz, 2017: s. 913; Yatkın, 2013: s. 2; Usta, 2012: s. 406).

Etik ve ahlak sözcükleri çoğu zaman birbirinin yerine kullanılır. Ahlak sözcüğü “morality” kökünden gelmekte olup etik sözcüğünden farklıdır. Yunanca’da adet, gelenek ve görenek anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlükte (2018), Ahlak, “Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları” şeklinde tanımlanırken, Etik ise “Töre bilimi ve çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü” olarak tanımlanmıştır. Etik, eğitiminde karar verebilme hususu olarak, bir karakterin eğitilmesi ve uygulamada karar verebilme anlamına gelmektedir. Ahlak ise bir toplum tarafından doğru ya da adaletli olarak kabul edilen uygulamalar anlamına gelmektedir. Etik değerler evrensel olmasına rağmen ahlaki değerler kişilere, toplumlara, bölgelere, ulusal değerlere, kültür yapısına, eğitim düzeyine, görgü kurallarına ve dini değerlere bağlı olarak farklılık gösterirler (Yüksel, 2006: s. 172; Usta, 2011: s. 43). Etik değerlerin bireysel boyutu; ahlak değerlerin toplumsal boyutudur. Etik düşünsel bir çalışma; ahlak toplumsal bir davranıştır.

Etik, içinde ahlakı da barındıran felsefi bir yaklaşım ve doğru ve yanlış davranışın teorisidir. Etik, toplumların geçmişi ve bugününe ilişkin doğru ve yanlış tutum ve davranışlarının, töresel ve ahlaksal ilişkilerini araştıran bir felsefe dalıdır. Etik ideal olma kavramı ön plandadır. Toplumların kültürel yapıları bazı durumlarda farklı etik ilkeleri meydana getirirse de “yalan söyleme”, “hırsızlık yapma” gibi davranışlar bütün toplumlar tarafından kabul edilen ahlak dışı davranışlardır. Etik, soyut davranış kavramlarından anlaşılması gerekenleri belirtirken, ahlak ise etiğin bir araştırma konusu olarak kültürel değerlerle ilgili doğru ve yanlışları ve bunlarla bağlantılı davranış tarzlarının uygulamasıdır (Özkalp ve Kırel, 2011: s. 232; Ülgen ve Mirze, 2004: s. 35) Bu davranış tarzları toplumların ulusal, dinsel, etnik, cinsel kimliklerine göre farklı anlayışlarla ortaya çıkabilir. Dolayısıyla her toplumun kendi yapısına göre ahlaki değerler oluşur.

Ahlak etiğin önemli unsurlarından biridir. Diğer unsurlar ise “Değer ve olgular, kültür ve norm”dur. Değer ve olgular, olayların bireysel açıdan isteklerle ve ihtiyaçlarla ilgili ölçülebilir fiziksel nitelik taşırlar. Kültür, bir toplumun gelişme süreci içinde oluşan maddi ve manevi değerleridir. Norm ise toplumsal değerlerin yansıması ve bireylerce paylaşılmasıdır (Küçüköğlü, 2012: s. 179; Gül ve Gökçe, 2008: s. 379, 380).

Etiğin ilk anda bireysel bir boyuta sahip olduğu düşünülse de toplumsal ve örgütsel boyutları da mevcuttur. Toplumsal haklar, ödevler, kurallar tarihsel süreç içinde bireylerde farklı biçimlerde ortaya çıkar. Teorik olarak ortaya konulan etik ilkeler uygulamada bireysel eylemlerde vücut bulur ve değerlendirilir.

Etiğin toplumsal boyutunda bir anlaşma söz konusudur. Bu anlaşma yazılı, hukuki bir metinden öteye temel değerler üzerinde uzlaşmayı hedefler. Toplumsal fayda için gerekli olan doğru ya da yanlış hususları içerir.

Örgütsel boyutta kurumsallaşma, yasallık yer alır. Örgütler belirli hizmetleri üretmek için farklı kültürlere sahip bireyleri bir araya getirerek onları örgütün amacı içerisinde çalıştıran kamusal ya da özel kuruluşlardır. Bu hizmetlerin üretilmesinde eşit, adil olması, görevini yasal çerçevede yürütmesi, bulunduğu çevreye ve kültüre zıt olmaması gerekir (Eren, 1998: s. 86,87; Zadek, 1998: s. 1423).

3. MESLEK ETİĞİ

Etik ve ahlak kavramları soyuttur. Bu kavramlar bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinde somutlaşır. Bu ilişkileri ise özel ve kamusal alan ilişkileri olarak ayırarak incelemek mümkündür. Özel alan ve kamusal alan nitelikleri bakımından birbirinden farklıdır. Her ikisinde ilişkiler farklı boyutlarda, özelliklerde olur ve sonuçları da farklı şekilde tezahür eder. Özel alanda meydana gelen ilişkinin taraflarının toplumsal statüsü aynıdır ve hukuki olarak eşit durumdadır. Dolayısıyla bireylerin özel alan ilişkileri sadece kendilerini ilgilendirir. Birbirlerine karşı olan davranışlarının olumlu ya da olumsuz olup olmaması, sonuçlarının lehte ya da aleyhte olması kendilerini ilgilendirir. Sonuç itibarıyla da ilişkilerinin devam edip etmemesi ya da kısmi ve resmi bir şekilde devam etmesine ve bir tarafa karşı hukuki yolların açılmasına neden olacaktır (Usta, 2010: s. 167).

Ancak kamusal alanda meydana gelen ilişkide tarafların statüsü ve hukuki durumları farklıdır. Kamusal alanı temsil edenlerin kamu gücünü kullanma ve karar verme yetkisi bulunmaktadır. Kamusal alanın aktörlerinin yani “idarenin” işlemleri hukuka uygunluk karinesi gereği, aksi yargı tarafından ispat edilinceye kadar ya da idare tarafından geri alınıncaya kadar hukuka uygun kabul edilir ve sonuçları mutlaka uygulanır. İdarenin almış olduğu kararların her zaman adil, eşit ve hizmet standartları ölçüsünde ve gereğinde olduğu tartışmalıdır. Bu tartışmanın temelinde ise idareyi oluşturan bireylerin aileden başlayarak mesleklerine başlayıncaya kadar geçen sürede almış oldukları eğitim, ahlaki yapısı, yetiştiği toplumsal yapının farklı olması yer alır. Çünkü kamusal alanın çalışanlarının her biri ayrı aileden gelmekte ve farklı değerlerle yetiştirilmektedir. Aile, toplumsal yapı ve çevre kişinin ahlaki yapısının oluşmasında en önemli unsurlardır. Bunların değiştirilmesi çok zordur. Ancak imkansız değildir. Eğitim sürecinin ilk, orta ve lise dönemlerinde etik ve ahlaki değerlerin verilmesi sonrasında ise bunların üzerine üniversite ya da meslek eğitimi aldığı dönemde meslek etiğinin öğretilmesi değişimi sağlayacaktır.

Meslek etiği, meslekle ilgili doğru ve yanlışlarla, haklı ya da haksız davranışların neler olduğuna yönelik inançlardır. Ayrıca belirli bir meslek grubunu belli kurallarla davranmaya zorlayan kişisel eğilimlerini sınırlandıran, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkelerdir (İşgüden ve Çabuk , 2006: s. 61).

Bu ilkeler; doğruluk, yasallık, yeterlilik, güvenilirlik, mesleğe bağlılık, adalet, eşitlik, dürüstlük, tarafsızlık ve sorumluluk gibi temel değerlerdir. Bu ilkelerin meslek gruplarının çalışanları tarafından yerine getirilmesi, mesleğin toplum nazarında güven kazanmasını, bu meslekler tarafından üretilen hizmetlerin genel kabul görülmesini sağlar.

Meslek gruplarını da yukarıda belirtilen özel alan ve kamusal alan ayrımında olduğu gibi özel sektör ve kamu sektörü olarak değerlendirmeye tabi tutulabilir. Özel sektörde faaliyet gösteren meslek gruplarının amaçları ile kamu sektöründe faaliyet gösteren meslek gruplarının yani kamu yönetimlerinin amaçları farklıdır. Özel sektördeki meslek gruplarının temel amacı kar elde etmektir. Bu amaca yönelik olarak hizmet üretmeye çalışırlar. Ancak hizmetin üretilmesi ve pazarlanması aşamasındaki davranışlar, iş sahibi ve çalışanlarının etik değerlere göre hareket edip etmemesi o meslek grubunun ya da daha mikro ölçekte firmanın devamlılığı üzerinde etkili olacaktır. Sadece ilgili meslek grubunun devamlılığına değil bazı durumlarda bireyler üzerinde de olumsuz sonuçlar doğurabilecektir.

Örneğin, inşaat firmaları tarafından yapılan binaların inşaat mesleğinin temel değerlerine göre yapılmaması binaların kendiliğinden çökmesine ya da çok hafif şiddetli meydana gelen sarsıntılarda yıkılmasına ve ölümlere neden olmaktadır. 2 Şubat 2004 tarihinde Konya’da Zümrüt apartmanının kendiliğinden çökmesi ve 92 kişinin hayatını kaybetmesi sonrası yapılan incelemelerde binanın inşaat mesleği kurallarına göre yapılmadığı

tespit edilmiştir. Tabii bu örnek tek başına özel alan meslek grubunu ilgilendirmemektedir. Bu binanın ruhsatlandırma ve izin verme aşamasında ve kontrollerinde kamusal bir aktör olan ilgili belediyenin de yani bir kamusal meslek grubunun da ilgisi bulunmaktadır.

Özel alana tabii olan bir meslek grubu tarafından üretilen hizmet ile muhatabı arasındaki ilişki tamamen özel hukuka göre şekillenir. Meslek grubu ile muhatabı olan yani müşteri olarak adlandırılan kişiler arasında gönüllülük esaslı ve bir anlaşma söz konusudur. Hizmetin alınıp satılması tarafların anlaşmasına bağlıdır.

Üretilen hizmetin müşteri tarafından kabul görüp görmemesi hizmetin kalitesi ve sunumu ile doğrudan ilgilidir. Dolayısıyla bu meslek gruplarında daha fazla müşteriye ulaşım kar edebilmek için genel etik kuralları ile o mesleğe ait ahlaki kurallara göre hareket etmek zorundadır.

Kamusal alanda faaliyette bulunan meslek gruplarının amacı kar elde etmek değildir. Üretilen hizmet tamamen kamu yararı için yapılan bir hizmettir. Aynı zamanda bu hizmetin üretilmesinde ve sunulmasında kamu gücü kullanılır. Örneğin elektrik ve su hizmetlerin dağıtım ve hizmetin verilmesinde ilgili kamu kurumu tarafından belirlenen kurallara uyulması gerekir. Aksi takdirde bu hizmetin alınması imkansızdır.

Kamusal meslek grupları ile vatandaş arasındaki ilişki gönüllülük esasına ve karşılıklı anlaşmaya bağlı değildir. Kamusal meslek gruplarının sahip olduğu tüzel kişilik onları ön plana çıkarır. İdare hukukunda genel bir kural olan “idarenin yapmış olduğu işlem ve eylemler aksi ispat edilinceye kadar hukukidir. Aksini ispat etmek muhatap olan tarafa düşer” ilkesi idarenin yani kamusal alanda hizmet sunan meslek gruplarının bireyler üzerindeki üstünlüğünü ortaya çıkarmaktadır.

Kamusal alanın bu üstünlüğü hizmetlerin üretilmesinde ve sunumunda belirli kurallara ve değerlere uyulmasını gerektirmektedir. Bu kurallar meslek grubunun iç hukuki kuralları ile genel hukuki kurallardır ki bunlara uyulmaması durumunda belirlenen çeşitli yaptırımlar uygulanır. Diğer bir husus ise değerlerdir. Toplum tarafından kabul edilen değerlere uyulması gerekmektedir.

Kamu hizmeti, güven tesisine dayanır. Vatandaşlar, kamu hizmeti sunanların toplumsal çıkarları gözeterek ve kamusal kaynakları adil olarak en iyi şekilde yönetme ve dağıtım beklentisindedir (Gençkaya, 2005: s. 4). Adil ve güvenilir bir kamu hizmeti, kamuoyunun güvenini güçlendirir ve iş dünyası tarafından arzulan bir ortam yaratır. Böylece, iyi işleyen piyasaların oluşturulmasına ve ekonomik büyümenin gerçekleşmesine katkıda bulunur. Kamusal hizmet sunan meslek gruplarının çalışanlarının yani kamu çalışanlarının karar alma ve yönetsel süreçlerde doğruluk, yasallık, yeterlilik, güvenilirlik, mesleğe bağlılık, adalet, eşitlik, dürüstlük, tarafsızlık ve sorumluluk gibi genel kabul gören ilkelere uyulması, kamu yönetiminde etik kavramının içeriğini oluşturur. Aksi davranış kuralları ile yapılan işlem ve eylemler yolsuzluk olarak adlandırılır. Kamu yönetiminde etik kavramını bürokratik ve demokratik olmak üzere iki farklı etik kurallar bütünüyle bağlantılı olduğu görülmektedir. Bürokratik etik etkinlik, etkililik ve uzmanlık gibi değerleri kapsarken, demokratik etik, yurttaşlık, kamu yararı, sosyal adalet, güven, duyarlılık, saydamlık ve hesap verebilirlik gibi değerleri kapsamaktadır. Bütün bu ayrımlarda genel etik ilke ve değerleri görmek mümkündür. Dolayısıyla, kamu yönetiminde mesleki etik kavramı, kamusal hizmet sunan meslek grubu çalışanlarının hizmetin üretilmesi ve sunumunda yansız, nesnel ve dürüstlikle davranmaları ve buldukları makamları kişisel, maddi veya siyasi kazanç için kullanmaktan sakınmaları anlamına gelmektedir (Öktem ve Ömürgönülşen, 2005: s.232).

Kamu görevlileri, kendilerine tanımlanan günlük rutin işlerini yaparken yetkileri çerçevesinde kamu kaynaklarının dağıtılması, vatandaşlarla olan ilişkiler ve politika oluşturma işlevleri esnasında takdir yetkisini kullanmak durumunda kalırlar. Kamu görevlilerinin sahip olduğu bu gücün yanlış kullanılmasını engelleyen

hususlardan biri de etik ilke ve değerlerdir. Etik kurallara uyulması devlet ve kurumlarına olan güvenin tesis edilmesinde ve korunmasında hayati öneme sahiptir. Kamu yönetiminde etik kurallara uyulması topluma karşı sadakat ve bağlılığı içeren sosyal sorumluluk bilincini de içermektedir. Kamusal hizmet etiği, adaletli ve faziletli bir toplumsal yaşamın ve iyi bir kamu politikasının önkoşuludur. (Yüksel, 2006: s.186).

Meslek etiğine sahip olmayan kamusal alan çalışanları, topluma yarardan çok zarar verirler. Almış oldukları kararlarda kendi menfaatleri ön planda tutulur. Yolsuzluk artar ve vatandaşın devlete olan güveni azalır. Etik dışı davranışların, ülkenin kalkınmasına da doğrudan olumsuz etkisi vardır ve büyümeyi olumsuz yönde etkiler. Etik dışı davranışların sonucu olan bürokrasinin etkisizliği ve verimsizliği hem kamu çalışanlarının motivasyonunu azaltır hem de kamu hizmetinin kalitesini düşürür. İktisadi kaynaklar başta olmak üzere devletin bütün kaynakları etkin ve adil bir şekilde kullanılmaz ve alt yapı hizmetlerinin kalitesi düşük düzeyde kalır (Yüksel, 2006: s. 187,188).

4. KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMLERİNDE MESLEK ETİĞİ DERSİ

Kamu yönetimi bölümlerinin esas amacı kamu organizasyonlarına personel ve yönetici yetiştirmek olduğu; ilgili bölümlerin amaçları ve görevleri kısmında açıklanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda bölümlerin ders kataloglarının ve ders içeriklerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Bütün bölümlerde benzerlik istenilen bir durum olmasına rağmen az da olsa farklılıklar bulunmaktadır. Meslek etiği dersinin de bütün bölümlerde olması gerekmektedir. Ancak, 20 üniversitenin “kamu yönetimi” ya da “siyaset bilimi ve kamu yönetimi” adı altında faaliyet gösteren bölümlerinin ders katalogları incelendiğinde 11 üniversitenin bölümlerinde böyle bir dersin olmadığı görülmektedir. (Süleyman Demirel Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi).

Etikle ilgili derslerin olduğu bölümlerde ise farklı isimlerle ve farklı dönemlerde kataloglarda yer almaktadır. Ortadoğu Teknik Üniversitesinde seçmeli ders olarak Kamu Yönetiminde Etik adı altında, beşinci ya da yedinci yarıyıl; Adıyaman Üniversitesinde seçmeli ders olarak Etik ve Estetik adı altında beşinci yarıyıl, Afyon Üniversitesinde seçmeli ders olarak Yönetim ve Etik adı altında yedinci yarıyıl, Aksaray Üniversitesinde seçmeli ders olarak Yönetim Etiği adı altında sekizinci yarıyıl, Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde seçmeli ders olarak Etik ve Kamu Politikası adı altında, Marmara Üniversitesinde seçmeli ders olarak Sosyal Bilimler için Etik adı altında altıncı yarıyıl, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde seçmeli ders olarak Kamu Yönetiminde Etik adı altında yedinci yarıyıl etik ile ilgili dersler planlanmıştır. Örneklerde görüldüğü gibi örnekleme alınan 20 üniversite arasında 10 üniversitede etikle ilgili ders bulunmazken diğerlerinde ise farklı isimlerle kataloglarda yer almaktadır. Bu durum kamu yönetimi ya da siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümlerinin aynı amaç doğrultusunda eğitim vermesine rağmen benzer bir kataloğa sahip olmadığını göstermektedir. Bölümlerin ilk kurulurken mevcut öğretim üyelerinin alanlarına uygun derslere yer verilmesi ve sonrasında program geliştirmelerin yapılmadan, ders kataloglarının güncellenmeden uzun yıllar devam etmesi durumu farklılıkların en önemli sebebidir. Tabi bu diğer dersler gibi etikle ilgili dersle de alakalıdır. Diğer derslerde farklılık bir dereceye kadar kabul edilse bile kamu yönetimi bölümlerinde etikle ilgili derslerin içeriklerinin ve isminin aynı olması gerekmektedir. Çünkü etik ve kamu yönetiminde meslek etiği konuları evrenseldir, uyulmadığı takdirde adaletin zedeleneceği, yolsuzluk başta olmak üzere daha önce belirtilen hususların ortaya çıkacağı ve zaman içerisinde toplumsal düzenin bozulacağı aşıkardır.

Meslek etiği dersinin farklı yarıyıllarda kataloglarda yer aldığı görülmektedir. Bu hususta da bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir. Öğrencinin üniversiteyi kazanmak için uzun soluklu bir eğitim ve öğretim dönemi sonrası ilk başlarda rehavete kapılması, öğrencinin ailesinin ve yetiştiği çevresinin dışına çıkarak farklı kişilerle ve farklı ortamlarda yer alması sonrası ortaya çıkacak olan uyum sağlama sorunu genellikle ilk yarıyılıda kendini göstermektedir. Birinci yarıyılıda öğrenciler genellikle sınavlarında başarısız olmaktadır. Bu dönemdeki dersler genellikle bölümle ilgili giriş dersi mahiyetinde, öğrenciyi ileriki dönemlere hazırlayıcı nitelikte olmaktadır. Dolayısıyla birinci dönem olması dersin istenildiği gibi öğrenilememesine neden olacaktır.

Üçüncü sınıf ya da dördüncü sınıfta yer alması ve seçmeli olması durumunda ise o dönemdeki derslerin ağırlığı sebebiyle öğrenci tarafından yeterince üzerinde durulmamasına, kredi tamamlayıcı ders olarak görülmesine neden olmaktadır. Böylesi bir durumda da dersin istenildiği gibi öğrenilememesine neden olacaktır.

Mesleki etik dersinin seçmeli dersler havuzunda yer alması dersin açılmaması ya da seçilmemesi gibi sorunları beraberinde getirecektir. Dolayısıyla etik ve mesleki etik gibi konuların öğretilmeden öğrenci mezun olabilecektir.

Meslek etiği adı altında verilecek bir ders genel etik düşünce, değer ve ilkelerini hem özel alanda hizmet veren meslek gruplarını hem de kamusal alanda hizmet veren meslek gruplarının uyması gereken değerleri ve kuralları açıklamaya yöneliktir. Her iki alandaki meslek grupları ile ilgili değerler ve kuralların ders içeriklerinde olması, özel alan ve kamusal alan meslek grupları arasındaki farkın hedef kitleye iletilmesini sağlar. Kamusal alanın kapsadığı değerlerle özel alanın kapsadığı değerler genel anlamda aynıdır. Ancak, uygulaması ve sonuçları bakımından yukarıda da belirtildiği gibi farklılıkları mevcuttur. Bu farklılıkların belirtilerek anlatılması konunun kavranmasına ve dersin amacının oluşmasına yardımcı olacaktır.

Dersin adının sadece kamu yönetiminde etik olması ve içeriğinin bu başlığa göre düzenlenmesi özel alan ve kamusal alan meslek grupları arasındaki farkın hedef kitleye iletilmemesine neden olur. Genel etik düşünceleri ile kamu yönetimi etik kurallarının birbiriyle örtüşmesi, her ikisinin de önemli olduğunu göstermektedir.

Mesleki etik dersinin içerik ve ders kataloğundaki yerinin öneminin dışında dersi verecek olan kişinin kim olacağı da önemlidir. Öğretim elemanları arasında genel etik değerlerle mesleki etik değerlere sahip olmayan bir öğretim elemanının dersi vermesi eğitim ve öğretimin ciddiyetinden uzaklaşılması ve aynı zamanda inandırıcılığı konusunda öğrencilerde soru işareti bırakacaktır. Buradaki mesleki etik ise öğretim elemanının derse zamanında girmesi ve dersi tam olarak işlemesi, sınavlarda ve ders içerisinde öğrencilere karşı adaletli olmasıdır.

5. SONUÇ

Kamu yönetimi ya da siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümlerinin amacı iyi bir yönetici ve kamu görevlisi yetiştirmektir. Bu amaca yönelik olarak alanıyla ilgili teorik bilgilerin yanı sıra görevlerin icrası sırasında gerekli olan diğer bilgilerin de verilmesi ve öğretilmesi önemli bir husustur. Diğer bilgiler arasında yer alan etik değerleri içeren meslek etiği dersinin katalogda yer alması önemli bir husustur.

Etik dersinin kamu yönetimi bölümlerinde farklı isimlerle kataloglarda yer alması bölümler arası yatay geçişler başta olmak üzere yeknesaklığın sağlanması açısından da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bunun önlenmesi için kamu yönetimi ya da siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümlerinde etikle ilgili derslerin isminin “Mesleki etik” olarak yer alması hem etik değerlerin hem de mesleki etik değerlerin öğretilmesi açısından önemlidir.

Mesleki etik dersinin kataloglarda yer alacağı dönem ise ikinci yarıyıl olması gerekir. Öğrencinin birinci yarıyıl üniversiteye uyum sorununu atlattıktan sonra derslere daha iyi konsantre olabileceği değerlendirilmektedir.

Dolayısıyla ayrıntılı olarak mesleki derslere girilmeden önce mesleki etik dersinin öğretilmesi gerekmektedir. İkinci yarıyılın hem mesleki derslere ayrıntılı olarak girmeden hem de uyum sorununu atlattıktan hemen sonra tüm öğrencilerin alabilmesi ve öğretilmesi amacıyla dersin kataloglarda zorunlu ders olarak yer alması gerekir.

Mesleki etik dersinde görevlendirilecek öğretim elemanının alanına hakim, iş hayatı ve özel hayatında etik değerlere sahip kişilerden seçilmesi dersin öğretilme amacını karşılayacaktır.

Sonuç olarak, mesleki etik dersi özellikle kamu gücünü elinde bulunduran kamu görevlilerinin sundukları hizmet esnasında adalet başta olmak üzere etik kurallara uymaması öncelikle devlete olan güveni zedeleyecek sonrasında ise toplumsal düzenin bozulmasına neden olacaktır. Dolayısıyla bölümün uzmanlık alanıyla ilgili diğer dersleri gibi öneme sahip bir ders olup, bütün kamu yönetimi ve siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümlerinin kataloglarında “meslek etiği” ismi altında ve ikinci yarıyılta yer alması gerekir.

KAYNAKÇA

- Eren, E. (1998). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. İstanbul: Beta Basım Yayın ve Dağıtım.
- Gençkaya, Ö. F. (2005). Kamusal Etik: Rolü ve Amaçları. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları.
- Gül, H., Gökçe, H. (2008). Örgütsel Etik ve Bileşenleri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 1, 377-389.
- İşgüden, B., Çabuk, A. (2006). Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.9, S.16, 59-86.
- Kaypak, Ş., Bimay, M., Yılmaz, V. (2017). Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Etik. Social Sciences Studies Journal, 912-925.
- Küçükkoğlu, M. T. (2012). Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması. Hukuk ve İktisat Araştırmalar Dergisi, C. 4, N. 1, 177-185.
- Öktem, M., Ömürgönülşen, U. (2005). Kamu Yönetiminde Etik Çalışmalarına Yönelik Genel Bir Çerçeve Arayışı. Siyaset ve Yönetimde Etik Sempozyumu (s. 231-237). Sakarya: Sakaarya Üniversitesi.
- Özkalp, E., Kirel, Ç. (2011). Örgütsel Davranış. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Usta, Aydın “Kamu Örgütlerinde Meslek Etiği ve Çalışma Ahlakı Üzerine Bir Değerlendirme”, Suleyman Demirel University The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences Y.2012, Vol.17, No.1, pp.403-421.
- Usta, Aydın "Kamu Görevlisinin Etik Amaç ve Ahlaki Yükümlülüğüne Yönelik Bir Değerlendirme", İçişleri Bakanlığı Türk İdare Dergisi, Yıl.82, Eylül 2010, Sayı. 468.
- Usta, Aydın “Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetiminde Etik ve Ahlâk”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:01, Sayı 2, Yıl: 2011.
- Ülgen, H., Mirze, S. (2004). İşletmelerde Stratejik Yönetim. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Yatkın, A. (2013). Kamu Yönetimi Etiği ve Üst Düzey Yöneticilerin Çalışanlarına Karşı Etik Yükümlülükleri. Akademik Bakış Dergisi, 1-17.
- Yüksel, C. (2006). Kamu Yönetiminde Etik ve Türk Kamu Yönetiminde Etik Hakkında Yeni Yasal Düzenlemeler. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C: 65, S. 2,, 167-211.
- Zadek, S. (1998). Balancing Performance, Ethics and Accountability. Journal of Ethics, 1421-1441.